ЗВОН

Беларуская штодзенная палітычна-літэратурная часопісь.
Рукапісы павінны быць перапісавы чытэльна. Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.
Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: м. Менск, Юбілейны дом.
Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.
РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:
за 1 радок за тэкстам . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку . . . . 2 м.

№ 17. Менск, Серада 1 кастрычніка 1919 г. № 17.

Дзеле вялікага недахвату паперы, газэта часова выходзіць тры разы на тыдзень: у **панядзелак, сераду і пятніцу.**

З В О Н.

Гулка бомкае звон. Ад зямлі да нябес
Масянжовы пярун раздаецца:
Новы час настае, настае новы лёс!
Гэй, устань, каму кепска жывецца!
Зычна стогне мэтал, страшнай сілай грыміць,
Аж трасецца, аж рвецца паветра:
Аб каменьні ланцуг трэба біць, трэба біць!
У вольны сьвет выходзіць трэба з нетраў!
Медзь ня можа маўчаць, медзь шуміць, як віхор,
Шчыра кліча да шчасьця да волі;
Хто ня пойдзе на кліч, той для шчасьця памер,
Той навекі чужы у сваім полі...
Звон, як песьня жняец нашай роднай зямлі,
Па гушчарах нясе одгук мукі:
Хто гартуе свой дух, нібы сталь на агні,
Адзавецца душою на гукі.
Нібы вырай вясной зык плыве і плыве,
Звон аб славе бацькоў расьпявае,
Хлебаробаў зямлі Беларускай заве,
Жыватворчым агнем запаляе.
Не хаўтуры, ня шлюб і ня сьвята у нас.
Але клічам усіх мы пад вежу:
Гэй, ідзі, беларус, гэй, ідзі, ужо час
Бараніць свае родные межы.
Свайму сонцу павер, сваім сілам павер,
Ты павер у магутнасьць народу!
Што за хвілю, за дзень адваюеш цяпер,
Не дадуць табе потым і годы!

Менск. **Ясакар.**

Незалежная Беларусь і Польшча.

Мы ужо ня раз зазначалі, што толькі тое можа быць моцнае і трывалае, што мае пад сабою цьверды рэальны грунт. У палітычнай чыннасьці гэты цьверды, рэальны грунт становіць гісторыя, або, лепей сказаць, пэўные гістарычные традыцыі. Гістарычные традыцыі беларускага народу лучаць нас з Польшчай і на гэтай гістарычнай лучнасьці будуем мы сваю палітычную чыннасьць у справе утварэньня незалежнасьці свае Бацькаўшчыны. І калі-б сучасны момант пасуліў нам і іншую магчымасьць у гэтым сэнсе, то мы адкінулі-б яе, як нерэальнае і ня пэўнае, ня маючае гістарычных падстаў. На гэтым аснаваньні мы заўсюды казалі, што ня можа быць незалежнай Літвы бяз злучнасьці з Беларусьсю. Гэта быу-бы штучны твор ангельцаў ці немцаў, кшталтам вядомага усім албанскага князьства, на прастол катарага протэндавалі усе безработные прынцы Эуропы. На гэтым-жа аснаваньні мы лічым дарэмнымі патугі украінцаў, калі яны хочуць вызваліцца с-пад маскоўскага ярма самі па сабе, бяз злучнасьці з сваім гістарычным сябрам, Беларусьсю. Украінская і беларуская справы гэта дзьве формы аднаго зьяўленьня і могуць быць разьвязаны толькі у супольнай концэпцыі гэтых двух народаў. А справы усіх зазначаных народаў могуць адтрымаць належнае вырашэньне, зноў жа, у палітычнай злучнасьці з Польшчай. Гэтую палітычную злучнасьць утварыла сама гісторыя, а паставіла на парадак дзенны бурлівая сучаснасьць. Ад нас ужо самых залежыць, у якіе рамкі выльецца гэта палітычная злучнасьць. Тут адно ясна, што гэта сувязь грунтуецца на цьвердай гістарычнай падставе, карысная для нас усіх, як пэўны саюз проці супольных ворагаў і забеспячае слабейшые культуральна народы ад польонізацыі супольным адпорам тройкі проці адзінкі (Беларусь, Украіна, Літва і Польшча).

Сталося так, што Беларусь першая увайшла у палітычную стычнасьць з Польшчай і сталося гэта не бяз віны гісторыі, хоць бы ужо дзеле таго, што галава польскай дзяржавы, Я. Пілсудзкі, паходзіць родам з Белай Русі. А раз гэта сталося, дык ужо у інтарэсах самой Польшчы падбаць аб тым, каб зьвязаць з сабою Белую Русь, як роўнага з роўным і вольнага з вольным і тым падгатаваць для злучнасьці праз Беларусь з Літвою і Украінай. Калі Літва і Украіна рэальна убачаць, што Беларусь з Польшчай прышлі да паразуменьня, калі яны праканаюцца, што сувязь з Польшчай не пагражае ушчэрбам самабытнасьці Беларусі, то, само сабою разумеецца, зьнікнуць тые страхі, што затрымліваць іх на дарозе да саюзу, утворанага і выпрабаванага самою гісторыяй.

Покі што Польшча у гэтым сэнсе нічога не зрабіла, хоць трымае у сваіх руках пачын і поўную магчымасьць зрабіць гэта. Покі што Беларусь у ваччу Польшчы—Усходніе Крэсы, хоць рэальны інтарэс гаворыць ей, што гэта—Белая Русь, каторая выгадавала Касьцюшку, Міцкевіча, Крашэўскага, Сыракомлю, Пілсудзкага і бяз прызнаньня незалежнасьці каторай айчына іх лепшых людзей адлаецца у рукі адвечнага гвалтоўніка гэтай старонкі—Масквы.

Але розум і зразуменьне сваіх уласных інтарэсаў павінны узяць перавагу, і польскае грамадзянство мае учыніць усе залежные ад яго крокі, каб сталося так, як вучыць гісторыя, а ня так, як вымагаецца сьляпой палітыкай зв'язы.

Аграрнае пытаньне на Беларусі.

(Канец).

Але далей аграрнае пытаньне ня можна разглядаць асобна ад пыты, клапатлівага зауседы, а у тэ- т галадоўлі гарадоў тым

болей. (Перадаючы дарэмна зямлю сялянам, у каторых цяпер такая процьма грошай і каторые вядуць натуральную гаспадарку (гэта значыць, усе патрэбнае у гаспадарцы у значнай часьці робяць у сябе дома, а ня купляюць), мы яшчэ больш панізім курс грошай, а з другога боку адымем у селяніна патрэбу наогул прадаваць прадукты для пролетарыяту гарадоу. Ужо і цяпер часты выпадкі, калі селянін гатоу хутчэй даць вам дарэмна кусок клеба, як жабраку, а ня прадаць яго. Ня можна праводзіць рэформы на карысьць толькі аднаго стану, а ня цэлага грамадзянства.

Значыцца, перад намі для разьвязаньня два пытаньні: 1) Як забяспечыць сялян зямлею, а 2)—пролетарыят хлебам?

Трэба сказаць, што у цяперашні момэнт, пад уплывам вайны і страшэнных зьнішчэньняу гаспадарак, зямельнае пытаньне на Беларусі, асабліва у Горадзеншчыне і Віленшчыне, ня мае гострага характару. Палавіна сялян заходняй Беларусі уцякла у Расію. З гэтае палавіны ня больш палавіны вернецца да дому. Зямля іх ляжыць аблогам і на ей пачынае расьці лес. Захованые гаспадаркі рэквізыцыямі даведзены да таго, што жывы інвэнтар іх зьменьшыуся да адной чверці, і яны ледзьве могуць справіцца з сваею зямлею.)

На беларускім зьезде у Вільні адзін селянін сказау, што сяляне цяпер патрабуюць не зямлі, а насеньня, плугоу, скаціны і другога інвэнтару. Ні у лепшым палажэньні маенткі. Значная іх часьць мае па 1—2 кані і па 1—2 карове.

Але-ж гэта ня значыць што трэба зямельнае пытаньне адлажыць да таго момэнту, калі яно прыме гостры характар. А што будзе праз 5—10 гадоу, калі уцекачы больш-меньш вернуцца, народ і жывы інвэнтар павялічыцца.

У зьвязку з гэтым і з харчавым пытаньнем вынікае новае пытаньне: ці зьнішчаным маенткам павінна быць дадзена дапамога і вельмі значная, што лажыцца цяжкім грузам на дзяржаву, каб яны маглі павясьці гаспадарку у тым разьмеры, як да вайны? Гэтае пытаньне для каронных земель Сойм Польскі вырашыу у адмоуным сэнсе. Ухвалены закон пакідае землеуласьнікам ня больш, як па 180 дзесяцін зямлі. Рэшта пераходзіць да беззямельных сялян па выкупу, прычым, бедным даецца доугатэрміновы крэдыт.

І у абход гэтага закону парцэляцыя землеуласьнікамі зямлі паміж сялянамі паказвае, што землеуласьнікам карысьней распрадаць зямлю чым наладжваць на ей гаспадарку.

У інтарэсах пролетарыяту на Беларусі есьць, каб нязьнішчаные маенткі далей вялі свае гаспадаркі, даушы чалавечые варункі жыцьця працуючым у іх рабочым. Зьнішчаные маенткі павінны [illegible]рункова перайсьці да народу. Пры надзяленьні сялян зямлею трэба мець на увазе лепшые формы землякарыстаньня. Значыць, трэба заводзіць хутары, ці фэрмы.

Тут трэба зауважыць, што надзел зямлі шнурамі мае у сваей аснове ідэю справядлівасьці, каб кожнаму дасталася і лепшая, і горшая зямля; і бліжэй і далей ад сялібы. І хутаранін, дзелячы зямлю паміж сваімі дзяцьмі, зноу пераходзіць на „шнуры“. Але гэтая ідэя, даведзеная да канца, прыводзіць к абсурду.

Шнурэ у канцы канцоу робяцца такімі вузкімі, што на іх ня толькі ня можна працягнуць бараны, ці праехаць, але зрабіць больш як пяць баразен.

З гэтым трэба вясьці барацьбу.

Ня скрозь рэльеф мейсцовасьці і глыбіня грунтовай вады пазваляе пераходзіць на фэрмы. У гэтых мейсцох зямля павінна быць па біта на маргі, як на непадзельные часткі.

Развязаньне зямельнага пытаньня на Беларусі патрабуе сьціслых статыстычных данных.

Статыстыку зямельную і статыстыку па рэгістрацыі шкод ад вайны можна было-б злучыць у мэтах экономіі часу і грошай.

Х.

Урадовые абвесткі па-расійску.

Апошнім часам распараджэньні і прыказы польскай улады сталі друкавацца і па-расійску. Гэты крок польскай улады на Беларусі можна вытлумачыць толькі яе слабасьцю у датрыманьні раз зазначанага кірунку і неясным разуменьнем сваіх абавязкау па адношэньню к культурна-нацыянальным патрэбам беларускага народу. Іншага тлумачэньня няма, бо друкаваньне абвестак па-расійску не выклікаецца ніякімі рэяльнымі вымогамі.

На самым дзеле, каб гэта было у пачатку, то можна было думаць, што улада дбала аб тым, каб яе прыказы разумелі і расійцы ды не рабілі крыміналау. Але прайшло два месяцы, выданы найважнейшые прыказы і распараджэньні. ня было ніводнага выпадку, каб хто учыніу праступак на грунце неразуменьня мовы абвестак (прынамсі шырокай публічнасьці такіе здарэньні не вядомы) і пасьле гэтага друкаваць абвесткі па-расійску значыць спалохацца лямэнту расійскага чынавенства і дапамагаць яму абмаскаліваць беларускае грамадзянства.

Кожны расіец, калі ен хоча жыць на Беларусі, павінен знаць беларускую мову, а прынамсі ня мае права адмауляцца неразуменьнем законау у беларускай мове. Калі уже расійцы на Беларусі парабіліся такімі вялікімі дэмократамі, то няхай яны едуць куды небудзь у Францыю ці да ангельцау і там дамагаюцца свайго дэмократызму на выданьне законау у расійскай мове. Калі гэта сьмешна, дык гэтак сама сьмешна дамагацца гэтага на Беларусі. І толькі маскоуская някультурнасьць можа дазволіць чалавеку трымаць сябе грубіянам у чужой хаце. Тое, што чыняць расійскіе чыноунікі перад польскай уладай у Менску, можа быць толькі грубіянствам страціушых прытомнасьць расійскіх прыслужнікау.

Беларускае насяленьне кепска разумее свае друкованае слово? Згаджаемся, але ж яно кепска разумее і па-расійску. І там і тут патрэбны тлумачы. Гэта першае, а другое—чаму яно кепска разумее? Бо расійцы забаранялі вучыцца. Што-ж рабіць? Трэба ухіліць гвалтаунікоу.—Але-ж гэта недэмократычна: няхай само насяленьне змагаецца з расійшчынай, няхай яно само адкідае чужое і шануе роднае.—Дзякуй за ласку! Не, панове, каб туркі не маглі забіраць у палон хрысьціянскіх дзяцей і рабіць з іх янычарау і ворагау хрысьціянства, дык трэба проста даць туркам па руках, бо ужо ня можна будзе вымагаць у калекі, каб ен стау здаровым, няма чаго спадзявацца, каб сам янычар перастау быць янычарам. Бараніць слабога ад гвалтоуніка—справа вельмі дэмократычная і грунтуецца на вышэйшай справядлівасьці. Калі садоунік ухіляе вялікіе дрэвы, каб яны не заглушылі маладзенькага, дык ен паступае ня толькі дэмократычна, а і вельмі разумна.

Дэмократычна і разумна паступіць і мясцовая польская улада, калі зноу перастане выдаваць абвесткі па-расійску. Гадаваць на Беларусі расійшчыну ня можа быць заданьнем польскай улады. Заданьне польскай улады—шукаць прыхільнасьці і спачуцьця у беларускага насяленьня, а падтрыманьнем расійшчыны яно прыхільнасьці і спачуцьця не дасягне. Зсылка на няуменьне чытаць па беларуску—гэта не аргумэнт: трэба вучыцца.

Мы разумеем, што лягчэй памылку зрабіць, як яе выправіць, але выправіць яе трэба.

Я. Ліхадзіеускі.

Нашые воласьці.

(Канец).

Часта павінны адбывацца сходы, дзеле развагі агульных сялянскіх спрау. Воласьць павінна глядзець над расшырэньнем школ па усіх кутках нашай зямелькі, бо пад час бальшавізму нават тые народные школы, якіе дзе-ня-дзе знаходзяцца у вельмі малым ліку, —амаль што зьнішчаны і выглядаюць пусткамі. Апрача народных школ, павінны быць арганізованы па вёсках народные дамы з лекцыямі з тэатрамі і бібліотэкамі. Гэта замест былых манаполек.

Нарыхтаваньне валасных судоу павінно займаць вялікае мейсцо у валасной працы. Вось тут главным

чынам і вымагаецца, каб судзьдзі былі тутэйшые людзі, знаемые з усімі варункамі жыцьця хлебароба, а не назначаные скульсьці здалеку чыноунікі, якіе судзяць „па інструкцыі“.

Судзьдзяу чакае цяпер вельмі шмат работы: у зямельнай гаспадарцы у нашым краю бальшавікі заварылі гэткую кашу, што непаразуменьні знаходзяцца на кожным кроку: 1) лясные парубкі, 2) канфлікты між парабкамі і панамі, 3) між арэндатарамі і панамі, 4) між запашнікамі і земляуласьнікамі, 5) патравы, сенакосы, прысваеньне вучасткау зямлі і г. д.

У кожнай весаццы знойдзецца нескалькі разборау такіх спрау. Гэтаму дапамагла і шаленая дарагоуля насеньня вясною: вышло так, што у зямлю вясною арандатарамі, ці запашнікамі паложаны тысячы, а цяпер, у восені, яны дастаюць з зямлі толькі сотні рублеу. Альбо арандатар плаціу за хвальварак 500 руб. у год, якіе варачау сабе за адзін пуд жыта гэтай вясною, пры тым зямля была ім запушчана да немажлівасьці.

Вось гэтакіе і іншые матывы выклікаюць шмат судоу у аднятай цяпер у бальшавікоу Бацькаушчыны.

У Крайскай валасьці, папрыклад, ужо цяпер, пры польскай уладзе разбіраліся такіе справы па варшаускім інструкцыям, якіе аусім не дапасованы да умовау нашага краю. Гэтак сама робіцца у другіх мейсцох.

Валасьцямі павінны кіравацъ толькі тутэйшые людзі з сялян, або толькі, тые, што добра ведаюць сялянство. Калі валасьць будзе пастаулена добра, тады можна спадзявацца, што сялянство глауны элемэнт нашага краю,—так паправіць свой быт так падымецъ сваю культуру, што праз колькі год нельга будзе і пазнаць. А усю гэту творчую працу могуць зрабіць добра наладжаные валасьці.

З. Бядуля.

ПРАМОВА

Старшыні Б. Н. К. А. Прушынскага на прывітаньні Я. Пілсудзкага 18 IX 1919 г.

Пане Начальніку Дзяржавы Польскай!

Мінае ужо шосты тыдзень, як мы, тубыльцы гэтага места, слаунага сэрца Беларусі,—Менску жывем спакойным жыцьцем.

Разьвееуся той чырвоны туман, каторы вісеу над намі гэтта доугіе месяцы не даючы ні адатхнуць, ні зірнуць на ясны сьвет спакойнымі вачыма. Разьвеелося відмо галоднай сьмерці...

Цуд гэты есьць дзелам і заслугаю гераічнага польскага войска, каторага Вы есьць Начальнікам і каторае, нешкадуючы ні сілау, ні ахвярау вырушыла сюды, адлажыушы на час творчую працу над адбудаваньнем сваё Бацькаушчыны, за яе рубяжы, нясучы нам братнюю дапамогу.

От-жа, вітаючы Вас, як Начальніка гэтага героічнага войска і як чалавека, шмат і сваей сілы і добрай ахвоты палажыушага у гэтую справу, ад імені нашых беларускіх дэлегацыяу, прадстауляючых тутака беларускае насяленьне, выслауляю гарачую падзяку за звальненьне Менску і Меншчыны ад новага цяжкага нападу маскоускага імпэрыялізму, каторы на гэты раз прыубрауся у бальшавіцкую вопратку.

Вольна і спакойна жывем мы сягоньня і навет маем радасьць, што бачым Вас, Пане Начальніку... Але гаворучы словамі вешчага. Баяна нашага, плачуць яшчэ маткі у Віцебску, стогнуць людзі у Магілеве; маучыць, бо забаронены, хаутурны голас аб'імшэлых званіцау Смаленску, гадкуль кожны дзень прыходзяць весткі аб новых і новых нявінных ахвярах. Сэрцы нашые радуючыся за нашае аслабаненьне, ня могуць быць спакойнымі за іхнюю долю. Тутака чуем мы іхніе галасы аб помачы. Але мы слабые, сілы ня маем і нічым, акром болю у душы за іх і сьціснутых ад гневу кулакоу дапамагчы ім ня можам.

Аднак-жа мы пэуны, што страшная мара разьвеецца і над імі і да гэтага рады і гатовы далажыць усіх сваіх сілау, аддаць і свае ахвяры. Бо няма тых ахвяр, няма тых скарбау, таго дабра, каторых сыны Беларусі ня згодзіліся-б аддаць за волю і шчасьце сваей Бацькаушчыны.

Яшчэ хачу сказаць Вам, Пане Комэнданце: мы верым і спадзяемся, што разам з вольнымі Менскам, Вільняй і сівым Горадням вольнымі і шчасьлівымі будуць у вольнай і незалежнай Беларускай Рэспубліцы нашые адвечные астрогі на рубяжох Масквы,—Віцебск і Магілеу, і стары Смаленск. Гэтага мы спадзяемся, у гэта мы верым, а гэтымі верай і надзеяй абдаравау нас братні народ, каторага Слаунаму Прадстауніку гатовы мы сказаць на Меншчыне ня толькі нашае сягоньняшняе „дзякуй“, але і зауседы: „Здароу будзь, прыходзь да нас госьцю мілы, суседзе дарагі“.

Палітычные навіны.

Бальшавікі прапануюць мір Англіі. ВЕНА, 26 IX. З Копэнгагі паведамляюць, што нібыто бальшавіцкі урад выслау у Лендан дэлегата, каб навязаць дыпламатычные зносіны з Англіяй.

Ленін пад вартаю.

ВЕНА 26-IX. Паведамляюць з Копэнгагі: Штокгольмскіе газэты паведамляюць, нібыто Ленін знаходзіуся пад вартаю у крэмлю. Надкамісар Дзержынскі знаходзіцца у Расіі і трымае цяпер уладу над арміяй.

Наступленьне на Петраград.

ЛЮН, 25.IX. З Гэльсінгфорсу паведамляюць, што наступленьне пауночна—заходняй арміі разьвінаецца. Разьбіто 5 бальшавіцкіх палкоу. Пауночна-заходні урад даложыць усіх магчымасьцяу, каб нарыхтаваць наступленьне на Петраград. Прыбываюць транспорты саюзьнікау з гарматамі, карабінамі, амуніцыяй і абмундзіроукаю.

Ахвяры пагромау.

ПРАГА, 25.IX. Тутэйшае расійскае аген. паведамляе, што жыдоускі адвакат з Украіны—Гольдштэйн заявіу сэнатару Моргэнтау, што ахвяраю пагромау на Украіне былі 12.000 жыдоу.

Пад урадам Дэнікіна. „Тэгліше Рундшау“ паведамляе, што па загаду Дэнікіна на цэлай Украіне мовай урадовай лічыцца расійская мова. Уладай зачынены украінскіе кнігарні. Украінскіе часопісы цэнзуруюцца вельмі срога. Дзеле гэтага ня можа быць цяпер гутаркі аб выданьні цяпер украінскіх часопісау або кніжак.

Па распараджэньню комэнданта —гэн. Брэдова усе украінскіе шыльды на склепах перароблены на расійскую мову.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

Варшаускіе П. П. С. проці далейшага наступу на Усходзе. Адбываушаяся 20—22 верасьня конфэрэнцыя Варшаускага аддзелу П. П. С., кіраунікамі якой былі паслы Сойму Дашынскі, Пэрль, Яворускі, вынясла між іншым ухвалу: „Варшауская конфэрэнцыя П. П. С., разважыушы, што працяг вайны можа мець толькі характар ці захапляючы, ці помачы рэакцыі, рэпрэзэнтованай Колчаком, Дэнікіным і Юдэвічам; абдумаушы, што рэгуляваньне адносін з народамі літоускім, беларускім, украінскім павінно апірацца на перагаворах і абсудах, якіе будуць весьціся у духу права народау на самаазначаньне; зважыушы добра, што вайна руйнуе край і павялічвае усялякіе грамадзянскіе няшчасьці, якіе аслабляюць Польшчу у справе Шленску і Цешына—конфэрэнцыя П. П. С. пастанавіла безадкладна прыпыніць ваенную чыннасьць на Усходзе і приступіць да абгаворау аб заміраньні“.

Ну, а як з раздзелам Беларусі?!

Экскурсія у Парыж. Так званая дэлегацыя паветовых народных радау Віленшчыны 17 г. м. выслала у Парыж 5 сяброу д-ра Гарнеускага, А. Доугялу, кс. Я. Мороза і дзеле прыкрасы сялян: Пранцішка Леуковіча і Янку Адамовіча. Як паведамляе „Глос Літвы“ паміж дэлегатамі у Варшаве вышлі нипаразуменьня дзеля розьніцы у поглядах, дзеле чаго склад экскурсантау ледзь удалося зложыць. Мэтай дэлегацыі, уважаючай сябе за правамоцнага прадстауніка усяе Віленшчыны, клапаціцца аб безадклад-

ным прылучэньні Віленшчыны да Польшчы.

Відаць Страж Крэсова ні на жарт пачынае праводзіць плебісцыт.

Справа арганізацыі беларускіх войск. Справа арганізацыі беларускіх войск затрымоувалася тым што у склад вайсковае камісіі трэба было выбраць прадстаунікоу ад Менскага камітэту; хутка спадзяваны прыказ Начальніка Польскага Панства аб арганізацыі беларускага войска.

Парада сяброу Р. Б. Н. Р. У нядзелю 28 верасьня адбылася прыватная парада сяброу Рады Беларускай Народнай Рэспублікі.

Кароткатэрміновые Беларускіе Настауніцкіе Курсы. На скліканые на 22-го верасьня кароткатэрміновые настауніцкіе курсы у Вільні запісаліся каля 70 кандыдатау, найбольш быушых вучыцялеу расійскіх народных школ. Па адукацыі найболей кандыдатау скончыушых вучыцельскіе сэмінарыі і сярэдніе школы, але есьць такжа і асобы скончыушые настауніцкіе інстытуты і з вышэйшай адукацыяй.

Справа беларускіх народных школ. У справе адкрыцьця беларускіх народных школ, якіе мейсцовымі уласьцямі выключаны з школьнай сеці, у каторую па веснах увайшлі толькі польскіе школы, Начальнік Школьнага аддзелу Цэнтральнай Беларускай Рады Віленшчыны і Горадзеншчыны, п. М. Кахановіч, гаварыу з польскім Школьным Інспэктарам Д. Вянцлаускім. П. Вянцлаускі урэшце згодзіуся:

1) Каб настаунікі назначаные Школьным Аддзелам Беларускай Рады на мейсцы, былі зацьверджаны польскімі павятовымі інспэктарамі.

2) Каб польскіе павятовые школьные інспэктары рабілі усе ад іх залежнае, што да скліканьня сялянскіх сходау, дзеля прыгавору аб адкрыцьці беларускіх народных школ.

Беларуская Вайсковая Камісія. Беларуская Вайсковая Камісія складаецца з 6 асоб: П. Алексюк, капітан Куршэль, палкоунікі Канапацкі і Якубоускі, Рак-Міхайлоускі і Мурашка. На Старшыню Вайсковай Арганізацыі выбран грамадзянін П. Алексюк, кірауніком Ваеннага Аддзелу—палкоунік Канапацкі, Кірауніком Агульна-Політычнага Аддзелу—капітан Куршэль, кірауніком Гаспадарчага Аддзелу палкоунік Якубоускі, на Старшыню Горадзенскай Сэкцыі Беларускай Вайсковай Арганізацыі назначан Фохт.

Дабрачынная Сэкцыя Цэнтральнай Беларускай Рады Віленшчыны і Горадзеншчыны. У часе гэтай вайны беларускіе дабрачынные таварыствы: Беларускае дабрачыннае таварыство апекі над дзяцьмі „Золак“ і „Беларускае таварыство помачы ахвярам вайны“ стараліся прыйсьці на помач беларускай людносьці м. Вільні і краю, ладзячы прытулкі для дзяцей. У часе нямецкай окупацыі у беларускіх прытулках у Вільні знаходзілося каля 300 дзяцей; прытулкі беларускіе перапрывалі і бальшавіцкіе часы і павінны былі зачыніцца толькі у пачатках польскай окупацыі (у маі і чэрвені месяцы) з недахвату кошту на закуп, так дарагіх у той час, емінных прадуктау. Дзеці былі часткаю аддадзены да бацькоу і сваякоу, часткаю высланы у ваколіцы Вільні, а часткаю памешчаны у віленскіе польскіе прытулкі. Цяпер, калі падходзіць восень і зіма, справа апекі над беднымі беларускімі дзяцьмі ізноу устае ва усей сваей вострасьці. Бацькі і апякуны сірот аблягаюць дабрачынные беларускіе установы, просячы узяць ад іх дзяцей на выхаваньне. На жаль беларускіе дабрачынные установы, ня маючы патрэбных на гэту справу коштау, прымушаны адмауляць просьбігам.

На засяданьні Рады 19.9. пастаноулена утварыць пры Радзе дабрачынную Сэкцыю дзеле арганізацыі прытулкау для дзяцей і помачы бедным. У Сэкцыю выбраны грамадзяне: В. Ластоускі, А. Карабач Ф. Ярэміч.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Дэзынтэрыя. За апошніе два тыдні у Менску прыкмечаецца занядужэньне дэзынтарыяй, дзеля гэтага мястовы мадыцынскі надзор заклапаціуся выдрукаваць абарончые правілы.

Вялікіе парты жалеза, цыну, цьвякоу і кансэрвау прывезены з Варшавы у Менск.

На сходзе смалярных заводчыкау, каторы адбыуся 28-га г. м., пастаноулено склікаць у хуткім часе краевы зьезд смалакурау.

Праваслауные парахвіі Менску, адтрымаушы ад архіерэя Мельхісэдэка падарунак III вялікапольскай дывізыі—жыто, дзеляць яго сярод бяднейшых парахвіян на кожнага да 15-ці фунтау.

Пачтовые цягнікі простай комунікацыі (без абмену корэспондэнцыі у Баранавічах) паміж Варшавай і Менскам нарыхтоуваюцца у хуткім часе.

Вышэйшые курсы (а гісторыка-філелегічным і фізыка-матэматычным факультэтамі) адчынены ад 1-га кастрычніка.

Запісывацца можна на Скобелеускай. 8 ад 10—2 гадз. у дзень.

Тэлеграф у Менску для прыватных асоб мае быць адчыненым 20-га кастрычніка.

Тэлеграфная сувязь з паветамі можа быць толькі дзеле абслужываньня адміністрацыі.

Сярод арэндатарау зямель. У канторы архіерэйскага дому запісываюцца на арэндаваньне пляцау каля палатна Александраускай чыгункі (у канцы Праміянцкай вул.).

Рэгістрацыя безработных. Ад 29 верасьня Упрауленьне Менскага Округу пачало рэгістраваць безработных.

Рэгістрацыя робіцца у пакою № 6 ад 10 да 15 гадзіны.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР.

У нядзелю 28 верасьня „Таварыствам Працаунікоу Беларускага Мастацтва“ пастаулена была у Гарадзкім Тэатры камічная опэрэта Ф. Алехновіча „Птушка шчасьця“. Два кароценькіе акты гэтай опэрэты прайшлі бойка у выкананьні Яноускай (Малалка) і Сьветляка (Янка). Лясун (Бусел) быу вельмі харошым. Зьяуленьне яго, аквечанага жывымі лісьцямі, наводзіло на душу містычнае пачуцьце. Ігра Яноускай чыстая, але у словах з гукам „дж“ яна акцэнтуе па-расійску. Рэжысура павінна зьвярнуць на гэта увагу і адступленьняу ад нашага прыроднага акцэнту не дапушчаць. Затое густы контральто артысткі чароуна зьвінеу у кароткіх сьпевах.

Пасьля спэктаклю некалькі раскошных номэроу выканау хор Цараускага, зрываючы дружные апледысмэнты публікі. Фіналам выступленьня хору быу жывы абраз „А хто там ідзе“?—гімн Рагоускага на словы Янкі Купалы.

Знаемы.

Рэдактар-выдавец
Ядв. ЛУЦЭВІЧ.

АБВЕСТКА.

Ад Менскага Беларускага Пэдагогічнага Інстытуту:

Рада Менскага Пэдагогічнага Інстытуту у пасяданьню сваім 15-га верасьня гэтага году ухваліла—згодна з умовамі Беларускага Нацыянальнага Камітэту рэформаваць інстытут у беларускую вышэйшую навуковую установу.

Маршалак Рады,
дырэктор Інстытуту **У. Ігнатоускі.**

Абвяшчэньне № 29.

Хто адмовіцца прымаць грашавые знакі б. царскага ураду, прызнаные за бягучую валюту распараджэньнем № 5, той будзе карацца штрафам да 30,000 руб. або арэштам да 6-цех месяцау.

Збракоуваць можна толькі такіе грашавые знакі, якіе папсуты болей чым на 1/4 часьць, а так сама са зьнішчанымі нумарамі або подпісамі.

В. Рачкевіч
Камісар Менскага Округу.

І. Петрашэускі
Начальнік Фінансавага Упрауленьня.

З дазвал. Цэнзуры. Друкарня Інвалідау, Менск.